

Alopecurus pratensis L., *Festuca pratensis* Huds., *Lotus ucrainicus* Klokov, *Ononis arvensis* L., *Trifolium pratense* L.) в комплексі із засоленими, де домінують *Artemisia santonica* L., *Elytrigia elongata* (Host) Nevski, *Juncus gerardii* Loisel., *Puccinellia distans* (Jacq.) Parl., *Limonium meyeri* (Boiss.) O.Kuntze (союзи *Salicornio-Puccinellion*, *Puccinellion fominii*, *Artemision santonicae*). Близько 2/3 території займає прибережно-водна рослинність (союзи *Phragminion communis*, *Scirpion maritimi*), серед якої по підвищеннях заплави трапляються ділянки з солонцевою і солончаковою рослинністю (союзи *Thero-Salicornion*, *Salicornion*, *Artemision santonicae*, *Scorzonero-Juncetalia gerardii*, *Puccinellion giganteae*, *Salicornio-Puccinellion*).

Флора цієї КБТ нараховує близько 450 видів з 80 родин. Ділянка є одним з найцінніших на півдні України локалітетів *Cymboschasma borysthenica* (ЄЧС, ЧКУ), *Allium pervestitum* (МСОП, ЧКУ), *Elytrigia stipifolia* (МСОП, ЄЧС, ЧКУ), *Caragana scythica* (ЄЧС, ЧКУ), *Centaurea talievii* (МСОП, ЧКУ), *Astragalus pallescens* (МСОП), *Dianthus lanceolatus* (МСОП), *Eremogone rigida* (МСОП), *Dianthus palidiflorus* Ser. (ЄЧС). Тут росте багато інших рідкісних, в т.ч. ендемічних видів: *Bellevala sarmatica*, *Calophaca wolgarica* (утворює фрагменти угруповань), *Dianthus carbonatus* Klokov, *D. guttatus* M.Bieb., *D. platyodon* Klokov, *Gagea artemczukii* A.Krasnova, *G. tesquicola*, *Minuartia leiosperma* Klokov, *Rindera tetraspis*, *Stipa ucrainica*, *Veronica sclerophylla* Dybovik. Значні популяції на степовій частині балки утворює *Adonis vernalis* L. Всього на ділянці зростає 12 видів рослин, занесених до ЧКУ в т.ч. ендемічні – *Calophaca wolgarica*, *Centaurea talievii*, 1 вид з Додатку I Бернської конвенції та 34 види, що охороняються на обласному рівні.

За майкараганом волзьким (*Calophaca wolgarica*), волошкою Талієва (*Centaurea talievii*) та цимбохазмою дніпровською (*Cymboschasma borysthenica*) ведуться спостереження.

Необхідно надати ділянці статус ботанічного заказника загальнодержавного значення з обмеженням відвідування, контролювати стан популяцій рідкісних видів, вводити їх у культуру. Крім того, на ділянці слід заборонити випасання та вжити заходів щодо припинення стихійного розорювання, лісорозведення та випалювання рослинності на степових ділянках.

Кінцевою метою створення КБТ у регіоні є забезпечення для них певної охорони і управління, спрямованих на можливість довготривалого існування популяцій видів та місцезростає яким загрожує зникнення. Більшість з пропонує нами ділянок охороняються у

складі об'єктів Природно-заповідного фонду України (Заповідне Запоріжжя, 2004). В перспективі, слід розпочати заходи, спрямовані на відновлення рослинності прилеглих територій, розширити територію Азово-Сиваського НПП за рахунок пропонує нами раніше територій (Коломійчук, Жуков, 2004) і Українського природного степового заповідника, заповідати всю Троїцьку балку та включити територію заказників "Сивашик", "Обитічна коса" та "Федотова коса", а також урочище "Ближні Макорти" до проектуваного Приазовського НПП.

Література

- Андерсон Ш. (2003): Идентификация ключевых ботанических территорий: Руководство по выбору участков в Европе. М.: Изд-во Представительства Всемирного Союза охраны природы (IUCN) для России и стран СНГ. 1-39.
- Андриенко Т.Л., Онищенко В.А. (2007): Міжнародна програма "Важливі ботанічні території" (ІРА) та перспективи її розвитку в Україні. - Укр. ботан. журн. 64 (1): 140-145.
- Дідух Я.П., Шеляг-Сосонко Ю.Р. (2003): Геоботанічне районування України та суміжних територій. - Укр. ботан. журн. 60 (1): 6-17.
- Географічна енциклопедія України. К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1993. 94-96; 337; 420-421.
- Заповідне Запоріжжя. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 1-108.
- Коломійчук В.П. (2003а): Ботанічна характеристика Корсак-Могили (Запорізька область). - Запов. справа в Україні. 9 (1): 1-2.
- Коломійчук В.П. (2003б): Locus classicus *Ornithogalum melancholicum* Klokov ex A. Krasnova та питання його охорони. - Укр. ботан. журн. 60 (2): 189-191.
- Коломійчук В.П., Жуков В.Н. (2004): Характеристика растительного покрова территорий, предложенных для присоединения к Азово-Сивашскому национальному природному парку. - Мат-лы междунар. конф., посвященной 15-летию государственного заповедника "Оренбургский" "Заповедное дело: проблемы охраны и экологической реставрации степных экосистем". Оренбург: Институт степи УрО РАН, ИПК "Газпромнефть" ООО "Оренбурггазпромсервис". 116-118.
- Коломійчук В.П. (2007): Ключові ботанічні території Північно-західного Приазов'я та Присивашшя. - Мат-ли міжнарод. конф. "Заповідні степи України: стан та перспективи їх збереження". Армянськ: ПП Андреев О.В. 60-62.
- Клоков М.В. (1980): Псаммофильные флористические комплексы на территории УССР (опыт анализа псаммофитона). - Новости систематики высших и низших растений. Киев: Наукова думка. 90-150.
- Краснова А.М. (1974): Очерк флоры Северного Приазов'я. - Автореф дис. ... канд. биол. наук. Киев. 1-28.
- Никитин В.Н. (1957): К геоморфологии южной части бассейна р. Молочной. X. - Труды географ. ф-та ХГУ им. А.М. Горького. 3: 107-129.
- Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование. / Маринич А.М., Пашенко В.М., Шищенко П.Г. Киев: Наук. думка, 1985. 139-147, 170-173.
- Тищенко О.В. (2006): Рослинність приморських кіс північного узбережжя Азовського моря. Київ: Фітосоціоцентр. 1-156.
- Шелегеда В.И., Шелегеда Е.Р. (2001) Экспедиция "Первоцветы Запорож'я" (Атлас-справочник). Запорожье: Друк-Унион. 1-92.

РАРИТЕТНИЙ ФІТОГЕНОФОНД ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА МЕРЕЖА ЄЛАНЕЦЬКО-ІНГУЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

С.М. Воронова

Ботанічний музей Національного науково-природничого музею НАН України

Єланецько-Інгульський регіон розташований в басейні річки Південний Буг (межіріччя Гнилий Єланець

– Інгул), на крайніх південних відрігах Українського кристалічного щита та межує з Причорноморською ни-

Таблиця 1.

Раритетні види Єланецько-Інгульського регіону, що мають державний та міжнародний природоохоронний статус

Вид	Основ- на біо- морфа*	Еко- цено- мор- фа	Фіто- цено- цикл	Час- тота трап- ляння у регіоні	Запо- відник “Єланець- кий степ”	ЧКУ	ERL	Берн	IUCN RL	Категорія охорони	
1. <i>Astragalus dasyanthus</i> Pall.	Pk	C	Hs	rar	+	II	I	-	R		
2. <i>Astragalus palescens</i> M. Bieb.	Sfirt	СП	Hs	al	-	-	-	-	I		
3. <i>Bulbocodium versicolor</i> (Ker-Gawl.) Spreng.	Pk	C	Hs	raris	+	I	-	-	-		
4. <i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark.	Frt	СП	Hs	rar	+	II	R	-	-		
5. <i>Chamaecytisus graniticus</i> (Rehman) Rothm.	Frt	П	Hs	rar	+	III	R	-	R		
6. <i>Crocus reticulatus</i> Steven ex Adams	Pk	C	He	al	+	III	-	-	-		
7. <i>Dianthus hypanicus</i> Andr.	Sfirt	П	Hs	al	-	III	I	+	-		
8. <i>Dianthus lanceolatus</i> Steven ex Rchb.	Pk	СП	He	raris	+	-	I	-	V		
9. <i>Elytrigia stipifolia</i> (Czern et Nevski) Nevski	Pk	СП	He	raris	+	II	V	-	I		
10. <i>Eremogone cephalotes</i> (M. Bieb.) Fenzl	Pk	П	Hs	raris	+	I	-	-	-		
11. <i>Eremogone rigida</i> (M. Bieb.) Fenzl	Pk	СП	He	rar	+	-	-	-	R		
12. <i>Fritillaria ruthenica</i> Wikstr.	Pk	M	He	raris	-	II	-	-	-		
13. <i>Galium volhynicum</i> Pobed.	Pk	СП	He	rar	+	-	R	-	-		
14. <i>Genista scythica</i> Pacz.	Frt	П	Hs	raris	+	III	-	-	-		
15. <i>Gymnospermium odessanum</i> (DC.) Takht.	Pk	П	Hs	raris	-	II	-	-	I		
16. <i>Iris pontica</i> Zapai.	Pk	C	He	rar	+	II	-	-	-		
17. <i>Linaria biebersteinii</i> Besser	Pk	C	Hs	raris	+	-	-	-	I		
18. <i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch.	Pk	M	He	raris	-	III	-	-	R		
19. <i>Phlomis hybrida</i> Zelen.	Pk	C	Hs	raris	+	-	I	-	-		
20. <i>Pulsatilla bohemica</i> (Skalicky) Tzvelev	Pk	СП	E	al	+	II	-	-	-		
21. <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill.	Pk	C	Hs	raris	+	II	-	-	-		
22. <i>Scutellaria verna</i> Besser	Sfirt	П	Hs	raris	+	III	-	-	-		
23. <i>Sedum borissovae</i> Balk.	Pk	П	Hs	rar	-	-	-	-	V		
24. <i>Stipa asperella</i> Klokov et Ossycznjuk	Pk	СП	He	al	+	II	-	-	-		
25. <i>Stipa capillata</i> L.	Pk	C	E	al	+	III	-	-	-		
26. <i>Stipa lessingiana</i> L.	Pk	C	E	al	+	III	-	-	-		
27. <i>Stipa pennata</i> L.	Pk	C	He	rar	-	II	-	-	-		
28. <i>Stipa grafiana</i> Steven	Pk	C	E	al	+	III	-	-	-		
29. <i>Stipa tirsia</i> Steven	Pk	C	He	rar	+	II	-	-	-		
30. <i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn.	Pk	C	E	al	+	II	-	-	-		
31. <i>Tulipa hypanica</i> Klokov et Zoz	Pk	СП	He	rar	+	III	-	-	-		
32. <i>Tulipa schrenkii</i> Regel	Pk	C	Hs	raris	+	II	-	-	-		
33. <i>Typha minima</i> Funk	Pk	PA	Hs	rar	-	-	-	+	-		

*Основна біоморфа: Mk - монокарпик, Pk - полікарпик, Sfirt - напівкущик, Sfr - напівкущ, Frt - кущик, Ag - дерево.

Екоценоморфа: C - степант, СП - степопетрофант, П - петрофант, М - маргант, PA - ріпаріоаквант.

Фітоценоцикл: E - еврифітний, He - геміеврифітний, Hs - гемістенофітний (Новосад, 1992).

Частота трапляння у регіоні: raris - дуже рідко (1-5 місцезнаходжень), rar - рідко (6-10), al - спорадично (11-20) (Чопик, 1978; Новосад, 1992).

ЧКУ - Червона книга України, ERL - Європейський червоний список, Берн - Бернська конвенція, IUCN RL - Світовий червоний список.

зовиною. Північна межа регіону проходить по лінії Ві-тязівка–Бобринець–Олексіївка, відповідно до флористичного районування (Заверуха, 1985), за яким територія дослідження належить до Західнопричорноморського флористичного округу Причорноморсько-Донської провінції, Панонсько-Причорноморсько-Прикаспійської області. Південна – обмежена виходами понтичних вапняків, та збігається з південною межею підзони різнотравно-типчакково-ковилових степів Правобережного Злаково-лучного Степу (ПЗ–ЛС).

Територія відзначається значним екологічним різноманіттям, своєрідністю ландшафтів, що разом з фізико-географічними особливостями регіону зумовили формування багатой своєрідної флори. Протягом

2003–2007 рр. автором були проведені комплексні польові дослідження природно-видового багатства спонтанної флори Єланецько-Інгульського регіону, за результатами яких встановлено, що на території регіону зростає 952 види судинних рослин (737 видів аборигенної та 215 видів адвентивної фракції). Виявлена раритетна компонента складає 83 види, що становить 11,3% від загальної кількості аборигенних видів. Серед них державний статус охорони мають 25 видів, міжнародний – 14 видів (табл. 1) та регіональний – 44 види, які занесені до созологічних кадастрів Миколаївської та Кіровоградської областей (Заповідні куточки ..., 1999; Список регіонально рідкісних видів..., 2001; Сосудистые растения..., 1985) (табл. 2).

Таблиця 2.

Раритетні види Єланецько-Інгульського регіону, що занесені до регіональних созологічних списків Миколаївської та Кіровоградської областей

Вид	Основна біоморфа*	Екоценоморфа	Фітоценоцикл	Частота трапляння у регіоні	Заповідник "Єланецький степ"	Мик	Кіп
1. <i>Adonis vernalis</i> L.	Pk	ПрС	Е	al	+	+	+
2. <i>Adonis wolgensis</i> Steven	Pk	С	Е	al	+	-	+
3. <i>Alcea pallida</i> (Waldst. et Kit. ex Willd.) Waldst. et Kit.	Mk	СП	Е	al	+	+	-
4. <i>Amygdalus nana</i> L.	Frt	С	Е	al	+	+	+
5. <i>Anemone sylvestris</i> L.	Pk	М	He	rar	+	+	+
6. <i>Asyneuma canescens</i> (Waldst. et Kit.) Griseb. et Schenk	Pk	П	Е	com	+	-	+
7. <i>Asplenium trichomanes</i> L.	Pk	П	S	rar	-	-	+
8. <i>Asplenium septentrionale</i> (L.) Hoffm.	Pk	П	S	rar	-	-	+
9. <i>Astragalus abruptus</i> Krytzka	Sfirt	П	Hs	raris	+	+	-
10. <i>Astragalus odessanus</i> Besser (ЧКУ)	Sfirt	С	He	al	+	+	-
11. <i>Bellevalia sarmatica</i> (Pall. ex Georgi) Woronow	Pk	С	Е	al	+	+	-
12. <i>Betonica officinalis</i> L.	Pk	М	Е	al	-	-	+
13. <i>Carex hordeistichos</i> Vill.	Pk	РА	Е	al	+	-	+
14. <i>Centaureum erythraea</i> Rafn.	Pk	Пр	He	al	-	-	+
15. <i>Cerasus fruticosa</i> (Pall.) Woronow	Pk	СП	Е	al	+	-	+
16. <i>Clematis integrifolia</i> L.	Pk	ПрС	Е	al	+	+	+
17. <i>Dianthus andrzejowskianus</i> (Zapal.) Kulcz.	Pk	С	Е	al	+	-	+
18. <i>Ephedra distachya</i> L.	Frt	П	Hs	al	+	-	+
19. <i>Goniolimon besseranum</i> (Schult.) Kusn.	Pk	СП	Hs	al	+	-	+
20. <i>Goniolimon tataricum</i> (L.) Boiss.	Pk	СП	He	rar	+	-	+
21. <i>Gypsophila collina</i> Steven ex Ser.	Pk	П	Hs	al	+	+	-
22. <i>Hyacinthella leucophaea</i> (C. Koch) Schur	Pk	С	Е	com	+	-	+
23. <i>Inula ensifolia</i> L.	Pk	С	Е	com	+	-	+
24. <i>Inula helenium</i> L.	Pk	П	He	raris	-	+	+
25. <i>Iris halophila</i> Pall.	Pk	Г	Е	al	+	+	-
26. <i>Iris pumila</i> L.	Pk	СП	Е	com	+	-	+
27. <i>Leopoldia tenuiflora</i> (Tausch) Heldr.	Pk	М	Е	al	+	-	+
28. <i>Limonium platyphyllum</i> Lincz.	Pk	С	Е	al	+	+	-
29. <i>Linaria macroua</i> (M. Bieb.) M. Bieb.	Pk	С	He	rar	+	+	-
30. <i>Linum hirsutum</i> L.	Pk	С	Е	com	+	-	+
31. <i>Linum linearifolium</i> Jav.	Sfirt	П	Hs	rar	+	+	-
32. <i>Malus praecox</i> (Pall.) Borkh.	Ar	Ci	He	al	-	+	-
33. <i>Muscari neglectum</i> Guss.	Pk	С	Е	com	+	-	+
34. <i>Onosma visianii</i> Clementi (<i>O. macrochaeta</i> Klokov et Dobroczy.)	Mk	СП	Е	com	+	-	+
35. <i>Ornithogalum koghii</i> (<i>O. gussonei</i> Ten. subsp. koghii (Parl.) Holub)	Pk	С	Е	al	-	-	+
36. <i>Polypodium vulgare</i> L.	Pk	CiП	Hs	rar	-	-	+
37. <i>Rosa pimpinellifolia</i> L. (<i>R. spinosissima</i> L. p. p., nom. ambig.)	Sfirt	П	Е	al	+	-	+
38. <i>Rosa ucrainica</i> Chrshan.	Frt	СП	Hs	raris	+	-	-
39. <i>Sempervivum ruthenicum</i> Schnittsp. et C.B. Lehm.	Pk	П	Е	com	-	-	+
40. <i>Silene sytnikii</i> Krytzka, Novosad et Protopopova (ЧКУ)	Pk	П	Hs	rar	-	+	-
41. <i>Silene supina</i> M. Bieb.	Sfirt	П	Hs	rar	+	+	-
42. <i>Trinia multicaulis</i> Schischk.	Mk	С	He	raris	+	+	-
43. <i>Valeriana stolonifera</i> Czern.	Pk	М	Е	al	+	+	-
44. <i>Veronica gryniana</i> Klokov	Pk	М	Hs	raris	+	+	-

*Основна біоморфа: Mk - монокарпик, Pk - полікарпик, Sfirt - напівкущик, Sfir - напівкуш, Frt - кущик, Ar - дерево.

Екоценоморфа: С - степант, СП - степопетрофант, П - петрофант, М - маргант, РА - ріпаріоаквант, ПрС - пратостепант, Пр - пратант, Г - галофант, Сі - сільвант, СіП - сільвопетрофант.

Фітоценоцикл: Е - еврифітний, He - геміеврифітний, Hs - гемістенофітний, S - стенофітний (Новосад, 1992).

Частота трапляння у регіоні: raris - дуже рідко (1-5 місцезнаходжень), rar - рідко (6-10), al - спорадично (11-20), com - досить звичайно (більше 20) (Чопик, 1978; Новосад, 1992).

Мик - Регіональний созологічний кадастр Миколаївської області, Кіп - Регіональний созологічний кадастр Кіровоградської області, (ЧКУ) - вид запропонований до внесення у третє видання ЧКУ.

Таблиця 3.

Раритетні види Єланецько-Інгульського регіону, які потребують занесення до Червоної книги України і регіональних червоних списків Миколаївської та Кіровоградської областей

Вид	Основна біоморфа*	Екоцено-морфа	Фіто ценоцикл	Частота трапляння у регіоні	Заповідник "Єланецький степ"
Види, що потребують занесення до ЧКУ:					
<i>Crambe tataria</i> Sebeok	Pk	C	Hs	raris	+
<i>Pulsatilla ucrainica</i> (Ugr.) Wissjul.	Pk	СП	Hs	raris	+
Види, що потребують регіональної охорони у Миколаївській області:					
<i>Leopoldia comosa</i> (L.) Parl.	Pk	ПрС	E	al	+
<i>Hedysarum grandiflorum</i> Pall.	Pk	П	Hs	rar	+
<i>Echium russicum</i> J.F. Gmel.	Pk	СП	Hs	raris	+
<i>Chartolepis intermedia</i> Boiss.	Pk	Г	S	raris	-
Види, що потребують регіональної охорони у Кіровоградській області:					
<i>Leopoldia comosa</i> (L.) Parl.	Pk	ПрС	E	al	+
<i>Echium russicum</i> J.F. Gmel.	Pk	СП	Hs	raris	+

* Умовні позначення - у таблиці 1, 2.

Також до раритетних ми включили 6 видів, які ще не мають жодного статусу охорони. Регіонально рідкісними видами виявились: *Leopoldia comosa* (L.) Parl., *Hedysarum grandiflorum* Pall., *Echium russicum* J.F. Gmel., *Chartolepis intermedia* Boiss. та два види, які на нашу думку, потребують державної охорони: *Crambe tataria* Sebeok і *Pulsatilla ucrainica* (Ugr.) Wissjul. (табл. 3).

Як видно з таблиць 1–3, раритетні види регіону – це в основному трав'янисті полікарпіки – 65 видів, або 78,3%. Незначну частку складають напівкущики та кущики (по 6 видів, 7,2%), монокарпіки (3 види, 3,6%) напівкущі (2 види, 2,4%) і одне дерево – 1,2%. За еколого-ценотичною приуроченістю переважають степанти – 28 видів (33,7%), петрофанти – 19 видів (22,9%), та степопетрофанти – 18 видів (21,7%). Незначну частку складають марганти (7 видів, 8,4%), пратостепанти (3 види, 3,6%), галофанти, пратанти та ріпаріоакванти (по 2 види, 2,4%), сільвопетрофанти і сільванти (по 1 виду, 1,2%).

За шириною екотопологічної активності види розподіляються наступним чином: гемістенофітні та еврифітні – по 30 видів (36,1%), геміеврифітні – 20 видів (24,1%), стенофітні – 3 види (3,6%).

Серед раритетних видів регіону 22 види (26,5%) зустрічаються дуже рідко, 21 вид (25,3%) зустрічається рідко, 32 види (38,6%) – спорадично і 8 видів (9,6%) – досить звичайно (табл. 1, 2, 3). Найбільш вразливі у межах регіону є види, що зустрічаються з одного двох місцезнаходжень, це – бесарабсько-західнопричорноморський палеоендемік – *Eremogone cephalotes* (одне місцезнаходження) (Воронова, 2005–2006), подільсько-західнопричорноморський мезохроноендемік *Scutellaria verna* (одне місцезнаходження), зникаючий *Bulbocodium versicolor* (одне місцезнаходження), реліктовий сільвопетрофант *Gymnospermium odessanum* (одне місцезнаходження) (Воронова, 2005–2006; Крицкая, Новосад, 2001), *Astragalus abruptus* (одне місцезнаходження), *Veronica gryniiana* (одне міс-

цезнаходження) (Воронова, 2005–2006), *Crambe tataria* (одне місцезнаходження) (Воронова, 2005–2006), *Fritillaria rutenica* (одне місцезнаходження) (Воронова, 2005–2006; Крицкая, Новосад, 2001), рідкісний причорноморський ендемік на північній межі ареалу – *Elytrigia stipifolia* (два місцезнаходження) (Воронова, 2005–2006), *Pulsatilla ucrainica* (два місцезнаходження) (Воронова, 2005–2006).

Природно-заповідний фонд регіону становить на сьогодні 2375,3 га, що складає всього 1,06 % площі всієї території дослідження (2240 км²).

При цьому більшість із природоохоронних об'єктів мають низький природоохоронний статус (табл. 4), що не забезпечує належної охорони раритетним видам. До таких відносяться ботанічні заказники місцевого значення "Богодарівка" та "Пелагеївський", які потребують підвищення їх статусу до загальнодержавних заказників.

На території заказника "Богодарівка" зростає ряд цінних раритетних видів:

Fritillaria ruthenica, *Gymnospermium odessanum*, *Ornithogalum boucheanum*, *Dianthus hypanicus*, *Gonista scythica* та ін. (Крицкая, Новосад, 2001).

Заказник "Пелагеївський" є унікальним резерватом природної степової флори. Тут збереглися найбільші ковиліні масиви в регіоні та у межах ПЗ–ЛС в цілому. До того ж на його території зростає багато стійких популяцій *Astragalus palescens*, *Tulipa hypanica*, *Eremogone rigida*, *Crocus reticulatus*, *Pulsatilla bohémica*, *Ornithogalum boucheanum*, *Stipa capillata*, *Stipa lessingiana*, *Stipa pennata*, *Stipa ucrainica*, *Limonium platyphyllum*, *Adonis vernalis* та найбільша в ПЗ–ЛС, (близько 5 га), популяція *Bellevallia sarmatica*.

В ході дослідження регіону були також виявлені цінні ділянки степу, що потребують заповідання. Це степові масиви, що прилягають до природного заповідника "Єланецький степ". На їх території виявлені місцезростання таких раритетних видів як: *Bulbocodium versicolor*, *Tulipa hypanica*, *Crocus reticulatus*, *Stipa ca-*

Таблиця 4.

Об'єкти природно-заповідного фонду Єланецько-Інгульського регіону

Категорія об'єкту	Площа, га	Розташування
Миколаївська область:		
Природний заповідник "Єланецький степ"	1675,5 га	На межі Єланецького та Новоодеського р-нів
Регіональний ландшафтний парк "Приінгульський", до складу якого входять ботанічні заказники місцевого значення:	541,5 га	Новобузький р-н
"Софіївський"		с. Софіївка
"Пелагеївський"		с. Пелагеївка
Ботанічні заказники місцевого значення:		
"Ульянівський"	5 га	с. Ульянівка Новобузького р-ну
"Балка широка"	5 га	с. Дружелюбовка Єланецького р-ну
"Богодарівка"	50 га	с. Богданівка та с.Маложонівка Єланецького р-ну
Ботанічна пам'ятка природи "Возсяцьке"	5 га	с. Возсяцьке Єланецького р-ну
Ландшафтний заказник місцевого значення "Водяно-Лорине"	3 га	с Водяно-Лорине Єланецького р-ну
Кіровоградська область:		
Ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Монастирище"	15,3 га	с.Завтурове Устинівського р-ну
Ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Шумок"	20,10 га	с. Великодрюкове Бобринецького р-ну
Заповідне урочище "Селіванівське"	15 га	с. Селіванове Устинівського р-ну
"Заповідне урочище "Мертвоводдя"	20 га	с. Вітязівка Бобринецького р-ну
Заповідне урочище "Юр'ївська балка"	15 га	с. Костомарівка Бобринецького р-ну
Пам'ятка природи "Макарівська"	6,3 га	с. Солонцюватка Бобринецького р-ну
Всього :	2375,3 га	

pillata, *Stipa lessingiana*, *Stipa ucrainica*, *Adonis vernalis*, *Amygdalus nana*, *Astragalus odessanus*, *Limonium platyphyllum*, *Bellevalia sarmatica*, *Clematis integrifolia* та ін. Приєднання їх до заповідника допоможе зберегти популяції цих видів, та розширити межі заповідника.

Тож в цілому флора Єланецько-Інгульського регіону має у своєму складі значну частку раритетних видів, що мають високий державний та міжнародний статус охорони і багато регіонально рідкісних видів. Це пояснюється значними антропогенними змінами на території регіону за рахунок розорювання степів, заліснення та інших надмірних пасквальних та рекреаційних навантажень. А природно-заповідна мережа регіону потребує розширення та вдосконалення.

Література

Воронова С.М. (2005-2006): Фітораритети судинних рослин міжнародного та державного природоохоронного статусу у природному заповіднику "Єланецький степ". - Вісник Національного науко-

во-природничого музею. Серія ботанічна. Ч.2. К.: Фітон. 298-333.
 Европейский красный список животных и растений, находящихся под угрозой исчезновения во всемирном масштабе. - Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, 1992. 1-167.
 Заверуха Б.В. (1985): Флористичне районування України. - Природа Украинской ССР. Растительный мир. К.: Наукова думка. 34-43.
 Заповідні куточки Кіровоградської землі / Під ред. Т.Л. Андрієнко. К.: Артур-А, 1999. 1-240.
 Крицкая Л.И., Новосад В.В. (2001): Флоросозологические особенности степных флор региона Западного Причерноморья в связи с вопросами оптимизации его природно-заповедной сети. - Вісник Національного науково-природничого музею. К. 147-189.
 Мосякін С.Л. (1999): Рослини України у світовому Червоному списку. - Укр. ботан. журн. 56 (1): 76-88.
 Новосад В.В. (1992): Флора Керченско-Таманского региона. К.: Наукова думка. 1-279.
 Список регіонально рідкісних видів судинних рослин. Миколаївська область. Миколаїв, 2001. 1.
 Сосудистые растения Николаевской области, требующие региональной охраны (не вошедшие в Красные книги УССР и СССР). Николаев, 1985. 1-3.
 Червона книга України. Рослинний світ. К.: Українська енциклопедія, 1996. 1-608.
 Чопик В.И. (1978): Редкие и исчезающие растения Украины. Справочник. К.: Наукова думка. 1-216.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ В МЕРЕЖІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ КУП'ЯНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.Г. Вовк, О.В. Філатова, О.В. Клімов

Український науково-дослідний інститут екологічних проблем

Однією із найактуальніших проблем сьогодення є необхідність збереження та охорони середовищ існу-

вання біоти, ландшафтного і біологічного різноманіття, і в першу чергу фіторізноманіття, яке відіграє про-